

FINANSPOLITISKA RÅDETS RAPPORT

Svensk finanspolitik 2026

Den alltför expansiva budgeten och överenskommelsen om att lånefinansiera permanent högre försvarsutgifter fram till 2034 berövar kommande regeringar reformutrymme och lägger större börda på framtida generationer. I årets rapport framför rådet sin hittills allvarligaste kritik mot hur den förda finanspolitiken förhåller sig till det finanspolitiska ramverkets principer.

Bristande respekt för ramverkets principer

Den expansiva budgeten för 2026 och beslutet att temporärt lånefinansiera permanent högre försvarsutgifter är tydliga exempel på en bristande respekt för det finanspolitiska ramverkets principer. I stället för att prioritera mellan olika behov väljer regeringen, och de partier som står bakom de aktuella besluten, att skjuta frågan om finansiering på framtiden. Det innebär att kommande regeringar berövas reformutrymme och att framtida generationer får betala högre räntekostnader, utöver en större kostnadsbörda för årliga försvarsutgifter. Agerandet ökar osäkerheten om politikens åtagande när gäller de offentliga finanserna.

Procyklisk budget vänder uppochned på det stabiliseringspolitiska ansvaret

Regeringen förväntade sig en tydlig återhämtning i ekonomin 2026. Trots det lades en expansiv budget som resulterar i det största underskottet på 30 år med undantag för pandemiåret 2020. Underskottet innebär att det inte finns något utrymme för ofinansierade åtgärder vare sig i budgeten för 2027 eller 2028. Det är Riksbanken som har huvudansvaret för stabiliseringspolitiken. Budgeten vänder uppochned på denna princip och sätter finanspolitiken i försäret; samtidigt som styrräntan bedöms vara nära den nivå som är förenlig med konjunkturell balans är finanspolitikens inriktning tydligt procyklisk. Det är inte en lämplig ordning.

Ineffektiva reformer försämrar de offentliga finanserna både på kort och lång sikt

Regeringen motiverar den expansiva politiken med konjunkturella argument men budgeten saknar en bedömning av åtgärdernas effekter. De två största reformerna – utökat jobbskatteavdrag och sänkt matmoms – kan ge viss stimulans. Samtidigt är utökat jobbskatteavdrag ett ineffektivt sätt att öka sysselsättningen och innebär en varaktig försämring av de offentliga finanserna. Den sänkta matmomsen ökar snedvriddingarna i skattesystemet och riskerar att permanentas. Det skulle försvåra vägen mot ett enhetligt och effektivt skattesystem som rådet tidigare förordat. Slutligen har den tillfälliga sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga osäkra, och bidragstaket begränsade, effekter på sysselsättningen.

Nya försvarsutgifter behöver inte lånefinansieras

Rådet står fast vid sin kritik mot att finansiera permanent högre försvarsutgifter med lån. Budgeten bekräftar att det vore fullt möjligt att finansiera de ökade försvarsutgifterna utan att undanta dem från saldomålet. Det är anmärkningsvärt att regeringen motiverar avvikelsen från saldomålet med ökade försvarsutgifter och samtidigt sänker inkomstskatten med ett liknande belopp. Att i praktiken låta de ökade försvarsutgifterna ligga utanför saldomålet är inte en fråga om nödvändighet, utan ett politiskt val; finansieringsbesluten skjuts på framtiden. Det strider mot ramverkets principer.

Problematisk underhållsskuld för järnvägen hade kunnat undvikas

Investeringarna i infrastruktur har de senaste decennierna varit högre i Sverige än i många andra europeiska länder. Underhållet är dock eftersatt och underhållsskulden är särskilt besvärlig för järnvägen. Regeringen har nu tillfört tillräckliga medel men fysiska begränsningar gör att underhållet tar flera decennier att åtgärda. Denna dyrköpta erfarenhet har två huvudsakliga förklaringar. Före 2015 fanns inte tillförlitliga data vilket gjorde att problemen inte kom upp till ytan. Därtill lyssnade inte regeringar på expertmyndigheters bedömningar angående behovet av underhåll. I nuläget görs dock mycket rätt. Utöver fortsatt höga investeringsnivåer och fokus på underhåll väljer regeringen i större utsträckning än tidigare investeringsobjekt baserat på samhällsekonomiska bedömningar.

Globala risker påverkar svensk ekonomi

De tydligaste orosmolnen för svensk ekonomi kommer från utlandet, bl.a. i form av USA:s återkommande hot om högre tullar. Vidare är fortsatt ökande offentliga skulder att vänta i flera av världsekonomins viktigare länder. Det är svårt att få stöd för nödvändiga skattehöjningar eller utgiftsminskningar. EU:s nya finanspolitiska ramverk verkar inte förmå medlemsländerna att minska upplåningen de kommande åren. Det finns också stora risker kopplade till USA:s inhemska institutioner, särskilt centralbanken. Inskränkningar av den amerikanska centralbankens självständighet skulle utgöra ett allvarligt hot mot den finansiella stabiliteten i hela världen, särskilt som landets offentliga skuld är stor och växande.